

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1980

INLEIDING

In 1965 is de Vereniging opgericht, zodat in het verslagjaar het derde lustrum werd bereikt. Zo'n moment wordt vaak aangegrepen om terug te zien op en naar het verleden en om markante herinneringen uit voorbije tijden weer op te halen. Voor een historische vereniging lijkt het ook aangewezen om dan om te kijken. Of niet? Wellicht is er wel minder aanleiding toe, wanneer bedacht wordt dat de Vereniging eigenlijk steeds bezig is dat te doen: kijken wat er in het verleden is gebeurd, gebouwd, geschreven, getekend, teimeinde dat wat waardevol is — hoe moeilijk is soms het beoordelen daarvan — levend te houden, te maken, te restaureren of opnieuw, in aangepaste vorm, te herscheppen. Moet je dan bij het vijftienjarig bestaan daar nog eens de nadruk op gaan leggen?

Wanneer u de verslagen van de afgelopen jaren herleest, kunt u zelf de vraag beantwoorden of de Vereniging zo langzamerhand de kinderschoenen is ontgroeid. Dat lijkt zo te zijn, afgemeten naar de vele activiteiten welke sinds de oprichting ter hand zijn genomen door de Vereniging als geheel en door leden, afzonderlijk of tesamen. Voorzover Oud Broek zijn bestaansrecht in het dorp zou moeten bewijzen, is zij daarin tot dusver geslaagd. In ieder geval zodanig dat de laatste man van het eerste uur, de heer A.P. Bruigom, dit jaar meende dat de Vereniging nu wel zonder hem als bestuurslid verder zou kunnen. Zijn naam wordt op deze plaats met ere genoemd: het bestuur hoopt in voorkomende gevallen nog eens een beroep te mogen doen op de schat van kennis van het jongste erelid.

Terugblikken en vooruitkijken moeten samen gaan. Er blijft nog veel te doen. In het vorige lustrumjaarverslag werd gesteld dat wanneer Oud Broek er in zou slagen de grote ontwikkelingen in het dorp te blijven volgen, zonder de aandacht voor de kleinere objecten te verliezen, het tweede decennium van het verenigingsbestaan met vertrouwen tegemoet gezien kon worden. Het bestuur hoopt, samen met de leden, daaraan te mogen blijven werken.

RESTAURATIES EN VERANDERINGEN IN DE DORPSKERN

Toch even terugblikkend over alleen het afgelopen jaar, mogen we constateren, dat ondanks al de sombere berichten om ons heen er in ons dorp nog steeds veel positiefs op restauratiegebied is gebeurd en nog staat te gebeuren.

De brug nabij De Erven 26 werd vernieuwd, de vormgeving aangepast, zodat een herinnering aan de vroegere zeiltjes opgeroepen wordt. De woonhuisrestauratie De Erven 16 kwam dit jaar gereed. Ook het erf werd aangepast. Op het terrein van De Erven 40 werd een woonhuis in waterlandse trant gebouwd, een goede afsluiting vormend van de bebouwing rond het Havenrak.

Aan het Leeteinde waren ook de nodige activiteiten. Boerderij Leeteinde 5 werd verbouwd en voor dubbele bewoning geschikt gemaakt. Hoewel hierdoor aan de gevels de nodige concessies gedaan zijn, geeft het geheel toch een goede indruk. Met de restauratie van Het Brockerhuis — eigenlijk veel te lang uitgesteld — werd aangevangen.

Restauratie Laan 22/28 kwam geruime tijd stil te liggen, doch is inmiddels weer op gang gekomen. Woonhuis Laan 38 is toch wel een zorg voor het bestuur. Je ziet dit belangrijke pand dagelijks achteruit gaan. Hopelijk wordt ook hier bijtijds een oplossing gevonden.

Aan de Dorpsstraat nam de restauratie van woonhuis 11/13 een aanvang. Het aanzicht van de Dorpsstraat zal hierdoor aanzienlijk verbeteren.

De brug bij De Erven 26

Jaagweg 2

Laan 22/28

Het vernieuwde voormalige woonhuis van de klompenmakerij

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1980

Aan winkel-woonhuis Jaagweg 2 werd het afgelopen jaar nog druk gerestaureerd. De klompenmakerij aan Havenrak 21 werd uitgebreid.

Dat zo kort na elkaar de restaurants 'De Waterlander' — langer en beter bekend geweest als 'Concordia' — en 'Neeltje Paater' zijn afgebrand, in juli 1980 en februari 1981, is rampzalig te noemen. Hoewel het niet de fraaiste panden van het dorp waren, is de huidige situatie het ergste wat men in een beschermd dorpsgezicht kan hebben. Het bestuur maakt zich ernstig bezorgd hoelang de huidige situatie zal blijven bestaan en nog meer over wat er gaat gebeuren. Vast staat dat een nieuwe invulling of een eventuele herbouw met de grootste zorg dient te geschieden.

De restauratie van de Broekerkerk — u heeft er in ons vorig jaarverslag al iets over kunnen lezen — is nog steeds een moeizaam gebeuren. De financiële situatie bij C.R.M. is wat dit soort gebouwen betreft niet rooskleurig. Het is duidelijk dat er veel inzet en doorzettingsvermogen van alle hierbij betrokkenen gevraagd zal worden. Dat er iets moet, maar ook zal gebeuren is zeker. Dit gebouw, dat al zoveel eeuwen het beeld van ons dorp heeft bepaald en al het wel en wee heeft meegemaakt, daar voelt iedere Broeker zich toch wel bij betrokken. Onze Vereniging zal via de Stichting Vrienden van de Broeker Kerk alle mogelijke hulp bieden. Een positief gebeuren is dat de plannen voor het herstellen van het Kerkplein steeds vastere vormen aan gaan nemen.

Gedenkstenen bouw, respectievelijk restauratie van de opnieuw aan restauratie toe zijnde Raadhuisbrug

De Raadhuisbrug

Broekerhuis

LUSTRUM

Teneinde het lustrum niet ongemerkt voorbij te laten gaan, bezon het bestuur zich op een bijzondere excursie.

Na de nodige voorbereidingen scheepte op 21 juni ruim 150 leden zich in voor een boottocht naar Amsterdam, hetgeen niet zonder moeite gepaard ging: het regende werkelijk pijpenstelen en de beide rondvaartboten hadden een te grote diepgang om de steiger bij Neeltje Paater te bereiken, zodat de deelnemers eerst een soppig Nesje moesten oversteken. Gesterkt door koffie vooraf en broodjes en melk aan boord meerde het gezelschap — na geschut te zijn in de sluizen tussen Noord Hollandskanaal en IJ — af bij het Damrak, waarna inmiddels in de zon naar de Dam gewandeld werd. Daar volgde een bezoek aan het Koninklijk Paleis en de Nieuwe Kerk. Voor de meesten was het voor het eerst, dat ze de gebouwen bezochten. Een ieder kwam onder de indruk van de grootsheid van bouw, interieur, kunstwerken en restauratie. Heel in het bijzonder van die van de Nieuwe Kerk, waarvan de herbouw net — na 19 jaar — gereed gekomen was.

Het zou te ver voeren het gehele bezoek op deze plaats in detail weer te geven. De enthousiaste reacties na afloop toonden aan dat het een welbestede dag was geweest. En dan te bedenken dat het bestuur van te voren bezorgd was geweest of er wel voldoende belangstelling zou zijn om één boot te bemannen!

Ook ter gelegenheid van het lustrum werd het initiatief genomen de eerste twintig nummers van de Broeker Bijdragen te bundelen en in beperkte oplage uit te geven. Onder redactie van Dr. J.W. Niemeijer, A.P. Bruigom en R. Plas werden de werkzaamheden ter hand genomen, welke in het verslagjaar nog niet konden worden afgerond.

De Oud Broekers voor het oude Amsterdamse stadhuis

BEHOUD OUDE SCHOOL AAN HET ROOMEINDE

De plannen om het voormalige schoolgebouw een nieuwe bestemming te geven kwamen ernstig op de tocht te staan doordat het gemeentebestuur de daarvoor ter beschikking gestelde subsidie overhevelde naar het Broeker Huis. Aangezien stemmen opgingen de school dan maar te slopen, omdat voor de broodnodige restauratie ervan niet voldoende financiën gevonden zouden kunnen worden, heeft het bestuur zich beraden of het zich daarbij zonder meer bij neer zou moeten leggen. In grote meerderheid was het bestuur van oordeel dat de school behouden zou moeten blijven, onder meer aangezien het een karakteristiek voorbeeld is van een openbaar gebouw uit het einde van de vorige eeuw, waarvan te weinig nog maar bestaan. Om een indruk te krijgen of het standpunt van het bestuur werd gedeeld, werd een enquête gehouden onder alle inwoners van Broek. Van de verspreide ± 800 enquêteformulieren werd het verheugend grote aantal van 149 ingevuld. 123 Inzenders waren van mening dat de school inderdaad moet blijven staan en niet gesloopt mag worden. Van de suggesties, die genoemd werden voor een eventueel toekomstig gebruik noemen wij: wooneenheden, dorps huis, sociaal-cultureel werk, technische diensten, voortzetting huidige gebruik (peuterschool, bibliotheek, recreatievereniging), intergemeentelijke diensten. Twaalf mensen vonden dat de school wel gesloopt mocht worden. De overige inzenders gaven geen voorkeur op.

Gezien het resultaat van de enquête heeft het bestuur de Minister van CRM gevraagd de oude school op de monumentenlijst te plaatsen. De Staatssecretaris van CRM heeft inmiddels bericht dat het verzoek in behandeling is genomen, doch dat een beslissing op het verzoek nog wel enige tijd kan duren; het Ministerie is thans bezig met inventarisatie van panden uit de periode 1850-1930 om te komen tot een selectie en bescherming daarvan ingevolge de Monumentenwet.

LANTAARNPALENPLAN

De gemeente heeft belangstelling getoond de gietijzeren mal, waarmee de betonnen palen worden gegoten, over te nemen van de Vereniging om deze bij verdere proefnemingen te gebruiken. Groot was dan ook de verrassing toen medio dit jaar langs de beide paadjes tussen het Havenrak en de parkeerplaats aan het Nieuwland twee vierkante ijzeren palen geplaatst werden, gesierd met een kopie van een originele oude lantaarn. Naar verluidt moeten de ijzeren palen herinneringen oproepen aan de houten palen, welke vroeger in Amsterdam in gebruik waren.

De Begeleidingscommissie Beschermd Dorpsgezicht zal nog een nader advies aan Burgemeester en Wethouders moeten uitbrengen over deze variant, die — hoe dan ook — nimmer aanspraak zal mogen maken op de naam 'Broeker lantaarnpaal', zoals ons erelid Bruigom terecht schreef (N.N.C. 25.11.1980).

Het bestuur blijft haar plan bij het gemeentebestuur verdedigen.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1980

De Erven 16, gerestaureerd

De lantaarnpaal, naar het oude model

COLLECTIE EN PUBLICATIES

Een exemplaar van de dit jaar verschenen fraaie uitgave 'Broek in Waterland in oude prentbriefkaarten', waarvan de naam voor zich spreekt — de kaarten stammen uit de periode 1865-1906 en werden van uitgebreide onderschriften voorzien met veel gevoel voor detail — werd door de auteur A.P. Bruigom aan de Vereniging aangeboden.

Een bijzondere aanwinst voor de collectie was een aantal kniestukken, dat een lid van de Vereniging ter beschikking stelde. Een kniestuk is een L-vormig gegroeid stuk hout — al of niet beïnvloed door mensenhand, maar uit één stuk — dat vroeger gebruikt werd als hoekversteving tussen verticale en horizontale paalverbindingen. Overigens is het de bedoeling dat de kniestukken slechts tijdelijk deel zullen uitmaken van de collectie. Het bestuur stelt deze gaarne ter beschikking van hen, die de kniestukken kunnen toepassen bij een restauratie.

De twee Broeker Bijdragen, welke in het verslagjaar verschenen, droegen als titels 'Een Engelse toerist tekent Broek in 1785' en 'De Broeker Korenmolen'. Beide schrifturen bevatten — als gebruikelijk — een schat aan gegevens, welke onmiddellijk de auteur verraadden.

CONTACTEN MET ANDERE ORGANISATIES

Met de Oudheidkundige verenigingen Hendrick de Keyser, Oud Monnickendam, Oud Edam en Suyderwou had onze vereniging de gebruikelijke contacten. Leden van 'Oud Utrecht' maakten na een bezoek aan (Oud) Monnickendam een wandeling door ons dorp. In het bestuur van de Stichting 'Vrienden van de Broeker Kerk' trad de Heer Bruigom af. Op voorstel van het bestuur werd de heer J. Witte in zijn plaats benoemd.

JAARVERGADERING

De vijftiende algemene ledenvergadering werd gehouden op 5 juni. In de drukbezochte vergadering trad de heer A.P. Bruigom af als bestuurslid. Het was en is ondoenlijk de buitengewone verdiensten van deze mede-oprichter van de Vereniging in het kort te beschrijven. Volstaan kan worden met te zeggen, vanuit het oogpunt van onze vereniging: wie Broek zegt, zegt Bruigom (en omgekeerd).

Met algemene instemming werd de heer Bruigom bij deze gelegenheid benoemd tot erelid van de Vereniging en werd hem als eerste een exemplaar aangeboden van de Lafarque-prent van het Havenrak.

Genoemde prent van het Havenrak is in opdracht van het bestuur herdrukt en is met name bedoeld om te worden geschonken aan hen, die een bijdrage hebben geleverd aan de verfraaiing van het dorp, bijvoorbeeld door hun huis of erf te restaureren. In dat kader werd tevens een exemplaar aangeboden aan de bewoners/eigenaars van de in de laatste jaren gerestaureerde panden De Erven 5, Roomeinde 19, Roomeinde 29 en Kerkplein 10.

De heer J. Witte werd tot bestuurslid gekozen; diens bouwkundige kennis zal ongetwijfeld van grote waarde blijken te zijn.

Na het huishoudelijk gedeelte hield prof. ir. C. Wegener Sleswijk, die de leiding had bij de restauratie van de Nieuwe Kerk te Amsterdam en eveneens — een aantal jaren geleden — bij die van het Koninklijk Paleis te Amsterdam — een zeer boeiende voordracht over de beide gebouwen en de problemen, welke bij het herstel overwonnen dienden te worden. Bij de lustrumexcursie konden de leden zich er zelf van overtuigen dat de spreker niets teveel had gezegd.

FINANCIEN

De reeds verwachte vermindering van de CRM-subsidie werd in 1980 inderdaad gerealiseerd. De gevolgen ervan werden gelukkig gecompenseerd doordat de Gemeente besloot aan de Vereniging een subsidie toe te kennen.

Mede gezien het gestegen prijsniveau stemde de ledenvergadering in met een contributieverhoging; de contributie bedraagt thans f 12,50, waarnaast aan de leden, welke buiten de gemeente wonen, een vrijwillige bijdrage in de porto-kosten wordt gevraagd. Het financieel overzicht is opgenomen aan het eind van dit verslag.

DIVERSEN

Vermelding verdient dat de archieven van de meeste Waterlandse gemeenten, waaronder Broek in Waterland, met ingang van 15 december 1980 van het Rijksarchief in Haarlem in bewaring zijn gegeven bij het inmiddels opgerichte Streekarchief Waterland. Daaronder bevinden zich:

- de Doop-, Trouw- en Begraafboeken van vóór 1811.
- de Oud-Rechterlijke en Weeskamerarchieven.
- de Notariële archieven (1812-1895).
- de gaardersarchieven.
- de registers van eigendomsovergang.

Het Streekarchief wordt beheerd door het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland en is ondergebracht in het Waterlandhuis te Purmerend.

De Vereniging heeft opdracht gegeven de taxushaag rondom het Broeker stijltuintje bij het pand Leeteinde 4, dat door de Vereniging wordt onderhouden, te vervangen door een (verantwoord) uitgevoerd houten hek. Door een bijdrage van de Vereniging Hendrick de Keyser — eigenaar van het pand — kan het hek extra fraai worden uitgevoerd. De vervanging is noodzakelijk geworden doordat tengevolge van de omvangrijke oliekkage de haag in een slechte staat verkeert.

Op het Nesje werden weer enige bomen geplant en werden de nu gebruikelijke knotwerkzaamheden uitgevoerd.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1980

BESTUUR

Het bestuur was aan het einde van het jaar als volgt samengesteld:

W.D.T.D. Wiarda	— voorzitter
M.H. Hoek	— secretaris
M. Spaans-Dekker	— penningmeester
J.J. v.d. Sluijs	
Zr. J. Crouse	
R. Plas	
Mr. K. Michielsen	
J. Witte	

secretariaat: Roomeinde 13, Broek in Waterland
tel. 02903 - 3355

bankrelatie: Rabobank, Broek in Waterland
rek.nr.: 31.07.02.194
postgiro van de bank: 203106

ledenaantal per 31 december 1980: 253 (1979: 263).

Nieuwbouw Keerngouw, in Oud Broeker stijl

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1980

OVERZICHT VAN BATEN LASTEN OVER 1980.

Subsidie CRM	f 1500,—	Contributies en	
Subsidie Gemeente	f 504,—	verzekeringen	f 120,79
Schenking	f 1000,—	Kantoorkosten	f 653,43
Contributies (w.o. f 210,—		Publicaties	
portovergoedingen)	f 2958,—	(w.o. druk Broeker	
Diverse inkomsten	f 793,82	Bijdragen f 610,25,	
		Jaarverslag f 426,40)	f 1036,65
		Bijeenkomsten	f 159,50
		Diverse kosten	
		(w.o. inlijsten prenten	
		f 440,60, onderhoud	
		Nestje f 295,—, boekje	
		Brandweer f 10,—, contr.	
		inning f 150,—, bundeling	
		Broeker Bijdr. f 750,—, div.	
		kosten f 260,01)	f 1914,61
		Lantaarnpalenfonds	f 1500,—
		Bomenfonds	f 500,—
		Saldo positief	f 870,84
	<u>f 6755,82</u>		<u>f 6755,82</u>

BALANS PER 31 DECEMBER 1980.

Bank	f 6195,75	Vooruit ontvangen	
Kas	f 57,94	contributies	f 20,—
Tentoonstellings-		Te betalen bankkosten	f 26,76
materiaal	f 1,—	Te betalen kosten hek	
Te ontvangen bankrente	f 69,66	Leeteinde 4	f 1750,—
		Te betalen bundeling	
		Broeker Bijdragen	f 750,—
		Te betalen kosten	
		jaarverslag 1979	f 426,40
		Naar bomenfonds	f 500,—
		Naar lantaarnpalenfonds	f 1500,—
		Kapitaal	
		per 1-1-'80 f 480,35	
		Saldo positief	
		per 31-12-'80 f 870,84	f 1351,19
	<u>f 6324,35</u>		<u>f 6324,35</u>